

Ceisiadau sy'n ymwneud â gorfodi gorchymyn trefniadau plant

A. Cyflwyniad

Mae'r daflen hon yn rhoi gwybodaeth ynglŷn â gwneud cais am orchymyn gorfodi neu orchymyn am iawndal ariannol. **Sylwch:** O'r 22 Ebrill 2014 bydd gorchymyn cyswllt yn cael ei drin fel gorchymyn trefniadau plant, os dygir ef i'r llys. Gall y llys ychwanegu rhybudd i'r gorchymyn a gorfodi'r gorchymyn os yw'n briodol.

Os yw unigolyn wedi methu â chydymffurfio â gorchymyn trefniadau plant, efallai yr hoffech ofyn i'r llys teulu ddefnyddio ei rym i orfodi'r gorchymyn. Os oes gorchymyn trefniadau plant wedi'i dorri heb esgus rhesymol, gallwch wneud cais i'r llys teulu er mwyn gwneud y canlynol:

- rhoi gorchymyn cymunedol sy'n ei gwneud yn ofynnol i unigolyn wneud gwaith di-dâl (gelwir hyn yn 'orchymyn gorfodi'); neu
- dyfarnu iawndal ariannol gan un unigolyn i'r un arall. Er enghraifft, os collwyd cost gwyliau o ganlyniad i dorri amodau gorchymyn cyswllt, gall yr unigolyn sydd wedi colli'r arian wneud cais i'r llys am orchymyn iawndal ariannol ar gyfer y golled honno.

Mae'r daflen hon hefyd yn ymdrin â cheisiadau i ddiwygio neu derfynu gorchymyn gorfodi.

Bydd Adran C yn dweud wrthy ch chi a allwch chi wneud cais am orchymyn. Efallai y byddwch yn gallu gwneud cais am fwy nag un gorchymyn.

Os bydd unrhyw un yn methu â chadw at orchymyn trefniadau plant, efallai byddant wedi cyflawni 'dirmyg llys' ac mae'n bosib iddynt dderbyn dirwy neu gael eu hanfon i garchar.

B. Gorchymyn trefniadau plant

Er mwyn gwneud cais am orchymyn gorfodi neu am iawndal ariannol, mae'n rhaid cael y canlynol yn gyntaf:

- gorchymyn trefniadau plant yn cynnwys hysbysiad o rybudd; a
- methiant i gydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant.

Mae'n rhaid cael gorchymyn trefniadau plant

Dim ond mewn achosion lle mae gorchymyn trefniadau plant wedi'i wneud y gallwch wneud cais am orchymyn sy'n ymwneud â gorfodi gorchymyn trefniadau plant. Os oes angen help arnoch gan y llys gyda gorchymyn trefniadau plant lle nad yw'r llys wedi gwneud gorchymyn trefniadau plant yn flaenorol, er enghraifft, oherwydd eich bod wedi cytuno ar drefniadau cyswllt yn breifat, yna ni allwch wneud cais am orchymyn gorfodi. Efallai y bydd y llys yn dal i allu eich helpu, er enghraifft, wrth argymhell cyfryngu neu gallech wneud cais am orchymyn trefniadau plant. Dylech ddarllen taflen '*CB1: Gwneud Cais - Plant a'r Llysoedd Teulu*'. Mae'r daflen hon ar gael o swyddfa unrhyw lys teulu, neu ar ein gwefan hmctsformfinder.justice.gov.uk

Rhaid i'r gorchymyn trefniadau plant gynnwys hysbysiad o rybudd

Os cychwynnwyd eich gorchymyn trefniadau plant (neu'r gorchymyn cyswllt gwreiddiol) ar **8 Rhagfyr 2008** neu ar ôl hynny, bydd yn cynnwys hysbysiad o rybudd am y canlyniadau os bydd rhywun sy'n destun i'r gorchymyn yn methu â chydymffurfio â gofynion y gorchymyn.

Nid oes gan y llys yr hawl i wrthod cais i ychwanegu hysbysiad o rybudd i orchymyn cyswllt o'r fath sydd eisoes ar waith. Nid yw rhoi hysbysiad o rybudd ynghlwm wrth orchymyn trefniadau plant yn awgrymu bod unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant wedi'i ganfod.

Os gwnaethpwyd y gorchymyn trefniadau plant **cyn 8 Rhagfyr 2008** ni fydd yn cynnwys hysbysiad o rybudd. Cyn i chi allu gwneud cais i orfodi gorchymyn trefniadau plant, mae'n rhaid i chi wneud cais am hysbysiad o rybudd a'i atodi gyda'r gorchymyn. Mae'n rhaid i chi roi gwybod i'r rhai hynny sy'n destun i'r gorchymyn hwnnw am yr hysbysiad o rybudd.

Ni all y llys wneud gorchymyn gorfodi neu orchymyn am iawndal ariannol, oni fodlonir y llys fod yr unigolyn wedi cael ei rybuddio am ganlyniadau peidio â chydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant cyn i unrhyw fethiant y cyfeiriwyd ato yn y cais am orfodaeth ddigwydd.

Gwneud cais am hysbysiad o rybudd

Os hoffech chi wneud cais am hysbysiad o rybudd i'w roi ynghlwm wrth orchymyn trefniadau plant, dylech ddefnyddio ffurflen '*C78 Cais i roi hysbysiad o rybudd ynghlwm wrth orchymyn trefniadau plant*'. Mae'r ffurflen hon ar gael o unrhyw swyddfa llys teulu neu oddi ar ein gwefan yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

Pan fydd llys yn rhoi hysbysiad o rybudd ynghlwm wrth orchymyn trefniadau plant, nid yw'n golygu bod y llys wedi penderfynu na lwyddwyd i gydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant. Bydd y llys yn ystyried hyn os ceir unrhyw geisiadau eraill i orfodi'r gorchymyn trefniadau plant.

Mae'n rhaid bod methiant i gydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant

Dim ond pan fydd y llys yn fodlon y tu hwnt i amheuaeth resymol bod unigolyn wedi methu â chydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant y gall wneud gorchymyn gorfodi. **Ni all** y llys wneud gorchymyn gorfodi os yw'n fodlon bod gan yr unigolyn esgus rhesymol dros beidio â chydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant.

C. Y gorchmynion y gallwch wneud cais amdanynt

Gorchymyn gorfodi (gwaith di-dâl)

Pan fydd unigolyn wedi methu â chydymffurfio â gorchymyn trefniadau plant, gall y llys ystyried gwneud gorchymyn gorfodi. Bydd y gorchymyn gorfodi'n gosod gofyniad ar yr unigolyn i wneud rhwng 40 a 200 awr o waith di-dâl. Bydd y gwasanaeth prawf yn monitro hyn.

Cewch wneud cais am orchymyn gorfodi os ydych yn un o'r canlynol:

- yr unigolyn y mae, neu y bydd, y plentyn a enwyd yn y gorchymyn trefniadau plant yn byw gydag ef/hi;
- yr unigolyn y mae'r gorchymyn trefniadau plant yn pennu'r cyswllt gyda'r plentyn ar ei gyfer;
- unrhyw unigolyn y mae amod yn y gorchymyn trefniadau plant yn berthnasol iddo; neu
- y plentyn dan sylw. Os chi yw'r plentyn dan sylw, mae'n rhaid i chi gael caniatâd y llys cyn gwneud cais o'r fath. Dylech ddefnyddio ffurflen C2 i ofyn i'r llys am ganiatâd. Mae'r ffurflen hon ar gael o unrhyw swyddfa llys teulu, neu oddi ar ein gwefan hmctsformfinder.justice.gov.uk

Plant a Phobl Ifanc

Os ydych chi'n unigolyn ifanc a bod eich teulu'n newid, efallai y bydd taflenni Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (Cafcass) o fudd. Maent ar gael ar wefan Cafcass os ydych yn byw yn Lloegr neu ar wefan CAFCASS Cymru os ydych chi'n byw yng Nghymru. Dilynwch y dolenni isod.

Lloegr: www.cafcass.gov.uk

Cymru: www.wales.gov.uk/cafcasscymru

I'r llys weithredu yn sgil torri amodau gorchymyn gorfodi

Os yw'r llys yn gwneud gorchymyn gorfodi, ond rydych yn gwybod na chydymffurfir â'r gorchymyn hwnnw, yna gallech wneud cais i'r llys ystyried cymryd camau gweithredu. Os yw'r llys yn fodlon y tu hwnt i amheuaeth resymol fod yr unigolyn wedi methu â chydymffurfio â'r gorchymyn heb esgus rhesymol, yna gall y llys wneud y canlynol:

- diwygio'r gorchymyn cyntaf drwy ychwanegu oriau at y gofyniad gwaith di-dâl; neu
- gwneud gorchymyn gorfodi arall, sef yr 'ail orchymyn'. Os yw'r gorchymyn cyntaf yn dal mewn grym, sicrhau bod yr ail orchymyn naill ai'n ychwanegol at y gorchymyn cyntaf neu'n ei ddisodli.

Bydd yn rhaid i'r llys fod yn sicr bod amodau'r gorchymyn gorfodi wedi'u torri. Os nad yw'r gwaith di-dâl wedi'i gwblhau yn ôl gofyniad y gorchymyn gorfodi, bydd swyddog Cafcass neu CAFCASS Cymru sy'n monitro'r gorchymyn yn cynhyrchu adroddiad am hyn ac yn rhoi copi i chi o'r adroddiad hwnnw. Os byddwch yn derbyn adroddiad o'r fath, efallai y carech wneud cais i ofyn i'r llys weithredu.

Gorchymyn iawndal am golled ariannol

Os yw unigolyn wedi methu, heb esgus rhesymol, â chydymffurfio â gorchymyn trefniadau plant, a bod hyn wedi achosi i chi golli arian, yna gall y llys wneud gorchymyn i'r unigolyn sydd wedi methu â chydymffurfio â'r gorchymyn i dalu iawndal i chi am yr arian a golloch chi.

Dim ond ar gyfer colled ariannol wirioneddol y gellir gwneud gorchymyn iawndal am golled ariannol. Ni chewch hawlio iawndal am frifo teimladau neu'r anghyfleustra a achoswyd.

I ddiddymu gorchymyn gorfodi presennol

Os cawsoch chi orchymyn gorfodi am eich bod wedi methu â chydymffurfio â gorchymyn trefniadau plant, yna cewch wneud cais i'r llys am i'r gorchymyn gorfodi gael ei 'diddymu'. Wrth benderfynu a ddylid diddymu'r gorchymyn gorfodi, bydd y llys yn ystyried y canlynol.

- 1) Pa amgylchiadau newydd sydd wedi codi ers gwneud y gorchymyn gorfodi.

Bydd y llys yn ystyried:

- i ba raddau yr ydych wedi cydymffurfio â'r gorchymyn; a
- y tebygolrwydd y byddwch yn cydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant (neu unrhyw orchymyn trefniadau plant os nad oes gorchymyn gorfodi).

- 2) A ddylid, dan yr holl amgylchiadau, fod wedi gwneud y gorchymyn gorfodi.

- 3) Pa un ai a ydych wedi cadw i'r gorchymyn trefniadau plant ers i'r gorchymyn gorfodi gael ei wneud. Mewn achosion fel hyn, bydd y llys yn cymryd i ystyriaeth pa mor debygol ydych chi i gadw at y gorchymyn trefniadau plant os nad oes gorchymyn gorfodi.

Er enghraifft, ers i orchymyn gorfodi gael ei wneud, rydych chi wedi bod yn cydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant ac rydych chi'n gwybod bod yr unigolyn sy'n cael cyswllt gyda'r plentyn yn hapus gyda'r sefyllfa bresennol. Rydych chi'n gwerthfawrogi'n llwyr pa mor bwysig yw parhau i gydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant yn y dyfodol. Felly, byddech chi'n hoffi i'r llys ystyried diddymu'r gorchymyn gorfodi.

I ddiwygio'r gorchymyn gorfodi oherwydd newid cyfeiriad

Os ydych chi wedi symud tŷ, neu eich bod yn bwriadu symud tŷ, ac o ganlyniad rydych yn dymuno newid yr ardal yr ydych yn gwneud y gwaith di-dâl ynddi, cewch ofyn i'r llys newid y gorchymyn er mwyn dangos y lleoliad newydd. Os ydych chi wedi symud o fewn yr un ardal cyfiawnder (gweler isod) yna nid oes raid i chi wneud cais. Dim ond os ydych yn symud i ardal cyfiawnder newydd y dylech wneud cais i'r llys.

Ardaloedd Cyfiawnder

Mae'r Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyd yn gweithredu ar sail ardaloedd ledled Cymru a Lloegr. Mae'n ofynnol eich bod yn rhoi gwybod i aelod o staff y gwasanaeth prawf sy'n gyfrifol am eich gorchymyn gorfodi os ydych yn bwriadu newid eich cyfeiriad. Byddant yn gallu dweud wrthyh chi a oes yn rhaid i chi ofyn i'r llys am newid yr ardal cyfiawnder leol y caiff eich gorchymyn ei goruchwyllo ynddi.

I ddiwygio nifer oriau'r gwaith di-dâl mewn gorchymyn gorfodi sydd eisoes yn bod

Os ydych chi'n gwneud gwaith di-dâl fel rhan o'ch gorchymyn gorfodi a bod eich amgylchiadau wedi newid. Cewch wneud cais i ofyn i'r llys ostwng nifer yr oriau sydd eto i'w cwblhau gennych.

Er enghraifft, roedd yn rhaid i chi dreulio cyfnod yn yr ysbyty ac nid oeddech yn gallu gwneud unrhyw waith di-dâl yn ystod y cyfnod hwn. Gan eich bod wedi cwblhau'r rhan fwyaf o oriau'r gorchymyn gwaith di-dâl, byddech chi'n hoffi i'r llys ystyried gostwng yr oriau sy'n weddill.

Ni all y llys ostwng cyfanswm yr oriau o dan 40.

I ymestyn y cyfnod o 12 mis a osodwyd ar gyfer cwblhau'r gwaith di-dâl

Os ydych chi'n gwneud gwaith di-dâl fel rhan o'ch gorchymyn gorfodi a bod eich amgylchiadau wedi newid (er enghraifft, nid ydych chi wedi gallu gwneud y gwaith ers peth amser), cewch ofyn i'r llys ymestyn y cyfnod amser sydd gennych ar gyfer cwblhau'r gwaith di-dâl.

D.Y ffurflenni yr ydych eu hangen (gan gynnwys ffurflen 'C8 Manylion Cyswllt Cyfrinachol')

Yn y tabl isod dangosir pa ffurflenni y dylech eu defnyddio i wneud cais am orchymyn sy'n ymwneud â gorfodi gorchymyn trefniadau plant. Gallwch gael yr holl ffurflenni a thaflenni o swyddfa unrhyw lys teulu neu oddi ar ein gwefan yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

<ul style="list-style-type: none">• Cais i roi hysbysiad o rybudd ynghlwm wrth orchymyn trefniadau plant (os gwnaethpwyd y gorchymyn cyswllt cyn 8 Rhagfyr 2008)	C78
<ul style="list-style-type: none">• Cais am orchymyn gorfodi<ul style="list-style-type: none">• Cais am i'r llys weithredu yn sgil torri amodau gorchymyn gorfodi• Cais am orchymyn iawndal am golled ariannol• Cais i ddiddymu (dod â rhywbeth i ben) gorchymyn gorfodi presennol• Cais i ddiwygio gorchymyn gorfodi presennol oherwydd newid cyfeiriad• Cais i ddiwygio nifer oriau'r gwaith di-dâl mewn gorchymyn gorfodi presennol• Cais i ymestyn y cyfnod o 12 mis ar gyfer cwblhau'r gwaith di-dâl	C79

Ffurflen 'C8 Manylion Cyswllt Cyfrinachol'

Mae angen eich cyfeiriad arnom er mwyn cysylltu â chi. Byddwn hefyd yn rhoi eich cyfeiriad i bartïon eraill er mwyn iddynt allu rhoi copi i chi o'u hymateb i'ch cais.

Os nad ydych yn dymuno i rywun wybod beth yw eich cyfeiriad chi neu gyfeiriad eich plentyn, nid oes raid i chi ei roi ar y ffurflen. Ond bydd yn rhaid i chi roi'r cyfeiriad i'r llys serch hynny a cheir ffurflen i chi wneud hyn.

Dylech lenwi a dychwelyd y ffurflen 'C8 Manylion Cyswllt Cyfrinachol' gyda'ch cais. Mae copi o'ch ffurflen ar gael o unrhyw swyddfa llys teulu neu o'n gwefan yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

E. Pwy yw'r atebwyr a phobl eraill i'w hysbysu?

Yn ddiweddarach, bydd yn rhaid i chi ddweud wrth bobl eich bod wedi gwneud cais. Y bobl hyn yw'r **atebwyr** a'r **bobl eraill i'w hysbysu**.

Bydd rhaid i chi roi copi o'ch ffurflen gais i'r atebwyr. Bydd hyn yn rhoi cyfle iddynt lenwi eu ffurflen eu hunain mewn ymateb i'ch cais.

Rhaid i chi nodi manylion y bobl hyn yn Adrannau 5 a 6 ar eich ffurflen gais.

Os ydych yn gwneud cais am:

- orchymyn gorfodi (gwaith di-dâl) neu orchymyn iawndal yn dilyn colled ariannol (neu'r ddau);

yr atebydd yw'r sawl yr ydych chi'n dweud sydd wedi methu â chydymffurfio â'r gorchymyn trefniadau plant.

Y bobl eraill i'w hysbysu yw:

- (1) swyddog Cafcass neu CAFCASS Cymru os yw'r llys wedi rhoi gorchymyn i un fonitro'r gorchymyn trefniadau plant; a
- (2) os bu i'r plentyn gymryd rhan yn yr achos trefniadau plant gwreiddiol, gwarcheidwad y plentyn, gwarcheidwad ad litem (rhywun wedi ei benodi gan y llys i gynrychioli'r plentyn mewn achosion cyfreithiol), cyfaill cyfreitha (unigolyn, perthynas y rhan amlaf, sydd wedi gwirfoddoli i gynorthwyo plentyn mewn achosion cyfreithiol), neu gynrychiolydd cyfreithiol a oedd wedi cynrychioli plentyn yn yr achosion cyswllt hynny.

Os ydych yn gwneud cais am:

- i'r llys weithredu yn sgil torri amodau gorchymyn gorfodi;

yr atebwyr yw'r sawl y credwch chi sydd wedi torri amodau'r gorchymyn trefniadau plant ac unrhyw blentyn a oedd yn barti yn yr achos gorchymyn gorfodi.

Y bobl eraill i'w hysbysu yw swyddog Cafcass neu CAFCASS CYMRU a orchymynnwyd gan y llys i fonitro'r gorchymyn gorfodi, a swyddog Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyd sy'n goruchwyllo'r gorchymyn gorfodi.

Os ydych yn gwneud cais am:

- i ddiwygio'r y gorchymyn gorfodi oherwydd newid cyfeiriad;
- i ddiwygio (lleihaus) nifer oriau'r gwaith di-dâl mewn gorchymyn gorfodi presennol; neu
- i ymestyn y cyfnod o 12 mis a osodwyd ar gyfer cwblhau'r gwaith di-dâl;

yr atebydd yw'r sawl a wnaeth gais am y gorchymyn gorfodi gwreiddiol.

Y bobl eraill i'w hysbysu yw'r swyddog Cafcass neu CAFCASS CYMRU a orchmyynnwyd gan y llys i fonitro'r gorchymyn trefniadau plant, a'r swyddog Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyd sy'n goruchwyllo'r gorchymyn gorfodi.

Os ydych yn gwneud cais:

- i ddiddymu gorchymyn gorfodi presennol;

Yr atebydd yw'r sawl a wnaeth gais am y gorchymyn gorfodi gwreiddiol ac unrhyw blentyn a oedd yn barti yn yr achos gorchymyn gorfodi.

Y bobl eraill i'w hysbysu yw'r swyddog Cafcass neu CAFCASS Cymru a orchmyynnwyd gan y llys i fonitro'r gorchymyn trefniadau plant, a'r swyddog Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyd sy'n goruchwyllo'r gorchymyn gorfodi.

F. Y llys teulu y byddwch yn gwneud cais iddo

Efallai y byddwch yn dymuno gwneud eich cais i'r llys lle cafodd y gorchymyn trefniadau plant ei wneud, neu cewch wneud cais i unrhyw lys teulu. Mae rhestr lawn o lysoedd, a gwybodaeth am y math o waith a wnânt, ar gael ar ein gwefan hmctscourtfinder.justice.gov.uk

G. Costau a ffioedd

Mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi dalu ffi llys. Am ragor o wybodaeth am ffioedd llys, gweler y llyfryn *EX50 - Ffioedd Llys Sifil a Llys Teulu*.

Mae'r llyfryn hwn ar gael o swyddfa unrhyw lys teulu, neu oddi ar ein gwefan hmctsformfinder.justice.gov.uk

Efallai bydd costau eraill, ond bydd hynny yn dibynnu ar eich achos chi ac ar yr hyn y penderfynwch ei wneud. Er enghraifft, efallai y bydd yn rhaid i chi dalu treuliau i dyst sy'n mynd i'r llys er mwyn rhoi tystiolaeth ar eich rhan.

Mae'n bosib na fydd yn rhaid i chi dalu ffi

Os na allwch fforddio talu'r ffi llys, gallwch fod yn gymwys i ddileu'r ffi yn llawn neu'n rhannol. Mae'r llyfryn *EX160A - Ffioedd Llys a Thribiwnlys - Oes rhaid i mi eu talu?* yn rhoi'r holl wybodaeth y byddwch ei hangen. Gallwch gael copi o swyddfa unrhyw lys teulu neu oddi ar ein gwefan yn hmctsformfinder.justice.gov.uk

H. Beth i'w wneud nesaf

Ar ôl i chi lenwi'r ffurflenni

1. Darllenwch y ffurflen yn ofalus.

Sicrhewch eich bod wedi dweud popeth y mae arnoch eisiau ei ddweud. Pan fyddwch wedi rhoi'r ffurflenni i swyddfa'r llys bydd angen caniatâd y llys arnoch os ydych am newid unrhyw beth ar y ffurflenni.

2. Gwnewch gopi o'r ffurflenni.

Gwnewch gopi o bob ffurflen i chi'ch hun ac ar gyfer **pob atebydd** yr ydych wedi rhoi eu henwau yn Adran 5.

Os oes angen i chi roi gwybod i gyn-gynrychiolydd y plentyn (fel y disgrifiwyd yn Adran E), bydd angen i chi wneud copi o'r cais ar gyfer yr unigolyn hwnnw hefyd. Gwnewch yr un nifer o gopiau o unrhyw bapurau eraill y byddwch yn eu rhoi i'r llys gyda'ch ffurflenni.

Gallai'r papurau hyn gynnwys:

- gorchymyn llys; a
- derbynebau neu ddogfennau eraill i gefnogi cais am iawndal am golled ariannol.

3. Ewch â'ch ffurflenni i'r llys neu eu hanfon yno.

Gelwir hyn yn 'gyflwyno' neu 'ffeilio' cais.

Ewch â'r canlynol i swyddfa'r llys teulu neu eu hanfon yno:

- y ffurflenni;
- copïau o'r ffurflenni hynny;
- copïau o'r papurau eraill; a
- ffi'r llys.

I. Gwneud cais mewn argyfwng

Mewn argyfwng, mae'n bosibl y bydd y llys yn caniatáu i chi wneud cais heb ddweud wrth y bobl eraill. Gelwir hyn yn gwneud y cais 'heb rybudd'. Efallai y cyfeirir ato hefyd fel 'ex parte'. Os yw'r llys yn gwneud gorchymyn, efallai bydd angen i chi ddarparu copi i unrhyw un sy'n cael eu heffeithio ganddo.

Dywedwch wrth swyddfa'r llys os ydych am i'r llys ymdrin â'ch cais 'heb rybudd'.

J. Mynychu'r llys – trefniadau arbennig

Os bydd angen cyfleusterau neu gymorth arbennig arnoch, er enghraifft oherwydd anabled neu nam, nodwch eich gofynion yn llawn ar eich ffurflen gais.

Bydd ar staff y llys angen gwybod beth yw'ch anghenion penodol, er enghraifft; dogfennau mewn fformat arall megis Braille neu brint bras a/neu ddarpariaethau ar gyfer mynediad, dolen sain neu ddehonglydd iaith arwyddion. Bydd staff y llys yn cysylltu â chi ynglŷn â hyn. Os na fyddwch yn hysbysu'r llys o'ch holl anghenion, gallai hyn arwain at ohirio'r gwrandawriad.

Os bydd angen cyfieithydd ieithoedd tramor arnoch, dylech gysylltu â'r llys ar unwaith, er mwyn gallu trefnu bod un ar gael.

Diogelwch

Os ydych yn poeni am ddiogelwch mewn llys am unrhyw reswm, rhowch wybod i staff y llys am hyn yn Rhan 10 eich ffurflen gais. Byddant yn ystyried eich anghenion ynghyd â sut y gallant eich helpu.

K. Beth fydd y llys teulu yn ei wneud nesaf

Bydd swyddfa'r llys yn edrych i weld eich bod wedi llenwi'r ffurflenni'n gywir ac wedi cynnwys papurau eraill, lle bo angen. Bydd swyddfa'r llys yn rhoi dyddiad i chi ar gyfer y gwrandawriad cyntaf.

Bydd swyddfa'r llys yn cadw'r ffurflenni ac yn dychwelyd y canlynol atoch:

- copïau o'r ffurflenni;
- copïau o unrhyw bapurau eraill; a
- hysbysiad yn nodi dyddiad, amser a lleoliad eich gwrandawriad cyntaf.

Gelwir hyn yn 'gychwyn' y cais. Mae'n bosib y bydd y llys yn anfon papurau newydd atoch hefyd, er enghraifft:

- rhybudd o Achos (ffurflen C6), ar gyfer yr atebwyr yr ydych wedi'u henwi yn eich ffurflen gais; a
- rhybudd o Achos, (ffurflen C6A) ar gyfer y bobl yr ydych wedi'u henwi yn eich ffurflen gais y dylid eu hysbysu ynghylch y cais.

Gwnewch nodyn o rif y plentyn neu rif yr achos y mae'r llys wedi'i roi ar y ffurflenni. Bydd angen y rhif hwnnw arnoch os byddwch yn ffonio neu'n ysgrifennu at swyddfa'r llys.

Gwybodaeth am Cafcass/CAFCASS Cymru

Cafcass - Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (yn Lloegr)

CAFCASS Cymru - Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd yng Nghymru

Mae Cafcass/CAFCASS Cymru yn gyfrifol am ddiogelu a hyrwyddo lles y plant sy'n destun achosion llysoedd teulu. Maent yn gwneud hyn trwy weithio gyda phlant a theuluoedd a thrwy ddarparu cyngor i'r llysoedd. Maent hefyd yn cynnal archwiliadau gyda sefydliadau eraill, yn arbennig awdurdodau lleol a'r heddlu, fel rhan o'u gwaith i wneud yn siŵr bod plant yn ddiogel.

L. Dweud wrth yr atebwyr a phobl eraill am eich cais (a elwir yn 'gyflwyno')

Ar ôl i swyddfa'r llys gychwyn eich cais ac anfon y dogfennau a restrir yn yr adran flaenorol atoch, mae'n rhaid i chi ddweud wedyn wrth yr atebwyr a'r bobl eraill i'w hysbysu ynghylch eich cais. Gelwir hyn yn 'gyflwyno'. Yn ôl y gyfraith, mae'n rhaid i chi gyflwyno i bob un o'r bobl hyn oni fydd y llys yn dweud wrthyh am beidio.

Pan fydd y llys yn anfon copïau atoch o'ch ffurflen gais, ac unrhyw ffurflenni newydd, bydd hefyd yn anfon atoch daflen, '*CB3 Cyflwyno'r ffurflenni – Deddf Plant 1989*'. Mae'r daflen hon yn rhoi cyfarwyddiadau manwl ynghylch yr hyn y mae'n rhaid i chi ei wneud.

M.Ble mae cael cymorth

Gall swyddog o'r llys roi gwybodaeth ichi ynghylch gweithdrefnau'r llys, ond ni all roi cyngor cyfreithiol i chi.

Cael cyngor yn eich achos

Gallwch gael cyngor gan.

- **Gyfreithiwr** – mae rhai cyfreithwyr yn arbenigo mewn gwaith sy'n ymwneud â'r Ddeddf Plant a gallwch gael enw a chyfeiriad cyfreithiwr gan:
 - Banel Plant Cymdeithas y Cyfreithwyr (020 7242 1222); neu'r
 - 'Yellow Pages', neu Gyfeiriadur Rhanbarthol y Cyfreithwyr.
(Mae'n bosibl y bydd y llyfrau hyn ar gael mewn llyfrgell gyhoeddus.)
- **Canolfan Cyngor Ar Bopeth.**
- **Canolfan cyngor cyfreithiol neu ganolfan y gyfraith.**

Efallai y gallwch gael cyngor ac help cyfreithiol yn rhad ac am ddim. Am ragor o wybodaeth, ewch ar-lein i www.gov.uk/legal-aid

Efallai y byddwch wedi gofyn am gyngor gan gyfreithiwr. Fodd bynnag, bydd y cyfreithiwr ond yn gweithredu ar eich rhan os y byddwch wedi eu penodi i wneud hynny.

Gallwch wneud cais am orchymyn ar eich pen eich hun

Os ydych yn penderfynu gwneud cais ar eich pen eich hun, efallai yr hoffech gael cyngor cyfreithiol ynghylch y gorchymyn yr ydych yn dymuno i'r llys ei wneud. Gall gorchymyn llys effeithio ar eich bywyd chi, neu ar fywyd y plentyn, mewn ffyrdd nad ydych efallai wedi meddwl amdanynt.

Os nad ydych yn gwneud cais am orchymyn ar eich pen eich hun

Efallai y byddwch yn gallu cael cymorth gan y cynllun 'Help Cyfreithiol'. Bydd cyfreithiwr, canolfan y gyfraith, neu ganolfan cyngor cyfreithiol yn gallu dweud wrthyh a ydych yn gymwys i gael 'Help Cyfreithiol'. Rhaid i chi wneud cais am 'Help Cyfreithiol' drwy gyfreithiwr.